„ЗАСТАВА“ излази редовно средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 84. У Новом Саду у недељу 1. (13.) јуна 1886. ГОДИНА XXI.

НАРОДНИ ДУХОВИ.

У часу кад пишемо ове ретке, налазимо се још у оном кобном добу између великог петка и Духова. Историја хришћанства не зна грознијих и судбоноснијих дана. Апостоли се видише без „учитеља“; њима је овладало неко колебање и страховање... Нису знали на коју ће страну; све је зависило од тренутка. Наступило беше доба прелома; Петар се пре тога већ трипут одрицао Христа; неверни Тома изгубио беше веру у — васкрс.

И тада је наступио одсудан час. У Јерусалиму, при затвореним вратима био је на Духовима апостолски — збор. Исход тог збора решио је судбину хришћанства.

Апостоли се одлучише за рад; решише, да без обзира „на постојеће тешке околности“ понесу учитељеву заставу напред. Они се решише да раде, да изтрају, да страдају.

То је онај свети дух, који је слетио на њих, а то је био дух рада, дух полета, дух одважности. И тај је дух победио, а ми данас славимо Духове као један од најважнијих дана у историји хришћанства.

И наш се овострани народ налази данас у таквом кобном добу, између великог петка и — Духова. Осетисмо се сами, без учитеља; многима је овладало неко колебање и страховање. Погледајте унаоколо и ви ће те видети сијасет неверних Тома који сумњају у успех; видећете и Петра па богме и Павла где се одричу учитеља...

У овај мах стојимо и ми на прагу прелома. Скорим ће доћи до збора; јер ће тај збор изазвати прилике, тај збор очекује народ И тада ће се решити судбина овострених Срба. Показаће се хоћемо ли се одлучити за одсудан рад, те без обзира на „тешке околности“ понети заставу наших права, па поћи напред. Тај је дан близу, тај је дан судбоносан; спремајте се!

Духови идуће године или ће нас затећи на раду, или ће нас затећи у колу кукавица, који напустише свету народну мисао. Нека се то никад не деси. Ми можемо само напред; натраг води пут у политички гроб.

Са отим речима поздрављамо народу — Духове. Ј. Т.

ГЕРМАН И ОДБОР ПЕТНАЈСТОРИЦЕ.

Г. Васо Муачевић члан „одбора петнајсторице“ послао нам је ову изјаву:

Изјава.

У атар истине овим очитујем, да сам ја у седници одбора петнајсторице од 16. маја поред предлога да се влади најновији чин Германове с мовоље са особитим нагласком, како нам Герман на сваком кораку пречи нормалан развитак у аутономном животу нашем, до знања стави, донео и овај предлог: да се саборски одбор као једини правозаменик сабора умоли, да би овај поступак Германов и Његовом Величанству до знања ставио и Његово Величанство за повољно решење свих поднесака од прошлогодишњег сабора најпонизније замолио. О доношању предлога својих, претходно сам се с неким члановима одбора саветовао и договарао.

У Осеку 28 маја 1886.

Васо Муачевић,
члан одбора петнајсторице.

Нужно је, да кажемо читаоцима, какви су узроци принудили г. Васу Маучевића, да даде оваку изјаву. Ти су узроци веома жалосне нарави, и доказују, каквим се гадним средствима води код нас политичка борба.

Нашим ће читаоцима бити познато, да смо ми у чланку: „Герман и одбор петнајсторице,“ љуто замерили већини одбора, што није примила горњи предлог г. Маучевића. Ми смо замерили одбору, што није смео да згодним путем укаже владару најновије јогунство Германово, и да га на основу тога замоли, за повољно решење адресе.

Наш напад је био јак, али — оправдан. Ми смо добро знали да су главни заступници „саборске ограде“ изгубили скок, знали смо, да су се збунили, те изабрали у својој невољи чак и г. Стојачковића у одбор петнајсторице, те сад од њега очекују, да нам он помогне. То значи ни мање ни више, него од Тисе и његових људи тражити да буду радикалнији од нас, и да нас они курталишу Германа.

Ко се већ на то ослања, тај и нехотице иде не само безуспешним, но и неким средњачким и полутанским путем. И на тај се начин само може протумачити, зашто је већина одбора петнајсторице пустила да падне предлог г. Маучевића и пропустила згодну прилику, да се заузме за адресу.*)

Кад је наш други чланак: „Герман и одбор потнајсторице изашао,“ хтели су неки чланови одбора петнајсторице да ослабе његов утисак у народу. Па шта су радили?

Г. Муачевић нам пише, да су та господа у „Бранику“ почела тврдити, да он, г. Муачевић није ни донео онакав предлог у одбору петнајсторице, као што је то „Застава“ изнела. Дакле дотле смо већ дошли! И г. Муачевић данас истини у хатар изјављује, да је он у одбору петнајсторице тај предлог одиста донео, а то су нами потврдили и други чланови одбора петнајсторице.

Па шта ћемо сад? Зар већ нема другог оружја, до ли — лаж. То је жалосно, трипут жалосно.

Сматрали смо дакле за дужност штампати ову изјаву г. Муачевића, јер није лепо човека утеривати у лаж и извртати ток седница. Нека зна свет праву истину, а иде време, разбистриће се ствар, па ће народ пресудити, ко је како радио. У политици може човек погрешити, и док отворено признаје свој рад, донде бар доказује, да он то све чини из уверења, ал чим почне да шеврда, чим почне да забашурује истину, онда свет мора почети сумњати, да ту нису чисти послови.

Толико и с наше стране.

*) Да и адреса спада у саборске поднеске, то је тек ваљда јасно. Адреса није пала с неба, него ју је сабор поднео владару, а пошто та адреса има на крају петитум, молбу, да се незаконито стање у нашој цркви уклони то се може гледе ње молити повољно решење, тим пре, кад се има нових доказа проту автономном и јогунастом држању Германовом.

Немачки официри у Турској.

Цариград, 22. маја.

Кад је пре неку годину Енглез Хоборт Паша за управитеља турске морнарице назначен, мислило се, писало се и говорило се, како ће Турска за своје противнике на мору страшна бити. Хоборт Паша „препородио“ је турску флоту, али тако, да јој данас сваку способност и сами стручњаци поричу. Турска има доста јаку флоту, али како кажу за бој неспособну. Да јој ни превозно бродовље ништа не вреди, доказ је, што Турска за превоз војске увек страно бродовље закупљује. Своју неспособност показала је и засведочила је турска флота у потоњем руско-турском рату. Руска флота била је за време последњег рата врло слаба, а турска у истој мери као и данас. Турска флота отпловила је у Црно море, али Русији никакве штете не нанесе; шта више руско бродовље „руског друштва за пловидбу и трговину у Одеси“ маневрираше за време рата тако вешто да је више Турској штете нанело, него што је сва турска флота Русији наштетила. Пароброд „Веста“ и „Владимир“ ухватише заробише, и у Севастопољ довезоше један турски ратни пароброд и на њему 1000 војника. У Дунаву уништише силни руски морнари и војници турску дунавску флотилу. Ту је Хоборт Паша показао, да ништа не вреди, као што не вреди ни турска флота.

После рата између Русије и Турске оде много немачки официра, да турску војску препороде, и да јој инштруктори буду. Кад је то било, то се на широко и на дугачко писало; како ће ти културтрегери из турске војске чудо створити, и како ће та војска у првоме рату Русију и њене савезнике младе балканске државице једним ударцем победити. Немачко новинарство, особито оно у коме Чивути своје прсте умешане имају, доста су пута немачким официрима и препородитељима турске војске, песму запевали, и свет збиља верује, да је у ствари нешто, да ти немачки официри у Турској нешто значе, и да су турску војску бољу направили него што је била, и што је данас. Кад су немачки официри овамо дошли, то су они неко време прилично угледни били. Сваки Немац уображава себи, да је Наполеона жива ухватио, ил да му је Базан у Мецу капитулирао. После немачке победе над Аустријом, и Француској нема у свету војске, нит има државе, која би Немачкој и слична, камо ли равна била. Тако су себи и овдашњи немачки официри уображавали. О немачкој војсци и немачким официрима може сав свет добар појам имати, али за Турке Немци много не важе, нит они Немце и немачке официре у нешто броје, у војничким круговима немачки официри баш ништа не значе, а немачке паше у турској војсци никакве улоге не играју.

Они су свуда презрени као туђинци и мало ће те кад и видити да се они с турским официрима друже. Преобукли су се у турску униформу, и носе на глави фес, али на 1000 корака познаћете, да је он Немац и да није Турчин. Турски официри изгледају некако лепо, али ови Немци у турској униформи некако — смешни.

Судећи по њихову раду рекао би човек да су без икаквог занимања, јер су увек бе послени. Једно кажу, да су скоро сви новаца пријетедили и стекли, а то им је по свој прилици главна циљ и била, јер су, како кажу многи овамо за то и дошли, да своје дугове у немачком „Vaterlandu“ плате, које су онамо оставили. Они добијају своју плату редовно и ако турски официри дуго на исту чекају, а плате су им врло велике

Да ли је што турска војска од њих научила, то сумњам, јер је и њихов додир, а још мање уплив у турској војсци ништав. И сами ђаци из војничке школе ругају се са својим „ђаурским инштрукторима“ и окрећу им леђа.

У Русији најбоље су познавали шта ће и у колико ће ти немачки официри у турској војсци привредити и користити. Руско новинарство никад се на те културтрегере осврнало није, јер у Русији знају да су Турци добри в јници, и да ће немачки инштруктори пре турску војску иштетити, него што ће из ње нешто друго и боље истесати.

Полазак немачки официра у Турску, само

ЛИСТАК.

КУЛТУРНЕ СЛИКЕ.

(СА СЕЛА.)

Родио сам се у селу, учио се и живео сам у вароши, па се опет вратио у село. С тога држим да ове моје слике, које су из проучавања и поређења тога двојаког живота нашег народа проистекле, — неће зар тако бледе бити, да не би извесно интересовање, па можда и неко размишљање код своје публике изазвале и одржале се поред „слика“, „приповедака“, и других прилика „са села“, које од неко доба стално наше повремене листове и часописе пуне.

Ја до душе, на основу поменуте студије и поређења, нисам могао доћи до тог уверења, да је у селу све идилски и проста природа или природна простота, ма да има много обзира, у којима се селу мора дати првенство према вароши; али, с друге стране, има и варош својих врлина, које претежу сеоске. Но да бих избегао circulus viciosus, у који би продужењем овога поређења неизбежно упао, рећи ћу: да су то две разне ствари и да свака у својој врсти има и својих лепих и лоших страна, а када бисте ме управо салетети хтели да своју праву боју у овом погледу признам, ја бих вам одговорио, да и ја својим искуством потврђујем оно обично искуство, које ће те у том предмету увек чути, а које је изречено у оној пословици: „село хвали а у вароши живи,“ и управо нигде се не потврђује истинитост ове изреке тако одлучно као у културним односима, пошто су вароши у том погледу као нека средишта из којих се културне тековине полако у села уносе. Али ја ћу од сад само о селу говорити, па читаоци варошани нека испоређују то са оним, како те ствари код њих постоје, а читаоци сељани нека пазе, е да ли говорим истину о њиховим одношајима, па сам онда обима задао — посла.

И, отпочињући да ређам културне слике са села, ево ме да отпочнем са најважнијим чиниоцем културе, са књижевношћу.

I.

Шта може да се пише о књижевности на селу?

Књижевна производња као да избегава села. Штампарије, издавачи, библиотеке, књижевна научна друштва и заводи — све је то у вароши; а питање је, е дали су и сви они писци „сеоских приповедака, слика“ и т. д. у селу?

До душе села су нам дала Доситија*) и Вука — оце наше књижевности, али и то стоји, да они не би били оно што јесу, да су и даље тамо остали, где су се нашли.

Дакле о књижевној производњи, о писању књига и дела на селу не може бити речи, али може о томе, како се књижевни производи, како се готова књига и лист на селу прима и шири?

И на то питање не може одговор да буде ни близу онакав, каког га варош може дати: Па да га дамо и такoг, какав јест.

Наша читалачка публика у опште не сматра књигу и лист друкче, него као просту „разби-бригу.“ Да књига може да буде од користи, и да треба да постане свакоме потреба, о томе се код нас у опште и не сања, а на селу ни толико. Календари, песмарице — црквене и световне —, то су још једине књиге, о којима наш свет држи да су од неке потребе, те их у већој мери купују. Остала књижевност или управо права наша књижевност упућена је на изузетке од овога правила — и у томе је тешкоћа положаја наше књижевности и у томе је ниски ступањ наше просвете и наша ограђеност и застајалост према културним народима, која убрзаним кораком заузимају све виша и угледнија места „на светском на дивану.“

Кад сам рекао, како се у народу о књизи мисли, онда је одмах речено и то, да ће он — кад се већ једном па читање одважи — већма ценити, тражити и читати ону књигу, која му што више разби-бриге даје, дакле: што је пуна шале, лакрдије, забавних, а то ће рећи, необичних, мал не рекох: „чрезвичајних“ догађаја — и што су ови даље од истине, у толико боље и радије ће се читати.

Читаоци из најнижег реда народног још налазе највише насладе у читању народних песама и приповедака, а то зато, што су им те ствари најближе њиховом схватању; али и овде почињу фантастични романи и романтичне и криминалне приповетке да освајају земљиште. „Писменији“ читачи већ и не започињу са народним умотворинама; њима је прва лектара „енглески романи,“ а кад се на ове навикну, онда је тешко да у каквом здравијем читању нађу накнаде или управо забаве, те се више и не растају од те „умне“ хране, које тада обично не могу довољно ни да набаве. „Интелигенција“ књиге слабо и чита, већ се бави највише новинама, пошто се она на страни, у школи и т. д. већ „начитала књига.“ Из њихове руке дођу новине често и у руке „писменијима,“ пошто ови новине за себе као сиромашнији држе за луксуз, па их и не држе; али ипак изилази да средњи нам сталеж највише књигу милује.

Дешава се, али ређе, да читалац, судећи по имену којег познатог или похваљеног му превођача, дође до бољег превода или и до бољег оригинала српског, но као што рекох, то ређе, јер обично примамљиви наслов или згодна слика на корицама каквог „енглеског“ или романтичног дела заведе поспешна читача на „такова“; па и књижарски путници радије наметну овака дела, којима је пут утрвен, те им је с њима посао олакшан; а тим истим широким путем иде и издавалштво и наклада наших књига српских књижара.

Но ви се питате: А ко чита дела покојнога Ђуре Јакшића, па Змаја, Л. Костића, Лу-

*) Чиковци нека ми не замере у своме поносном патриотизму, који на своме месту може умесан бити. Знам ја врло добро, да Чаково није право село; али ставимо ли дилему: село или варош — онда њихово тржиште, како у Тројединској зову Marktflecken, иде у ред правих.

је Русе против Немаца огорчио, јер се у томе огледало, како би Немци кад би могли, Русији наштетили.

Овдашње немачке паше и официре познају понајбоље овдашњи Немци, и било би им милије да их више овде и нема, јер нису Немцима и Немачкој никакве славе, пак ни чести прибавили. Они то и сами виде, а док се Турске избаве и опросте, онда ће се тек чути псовка, како ће Турке трактирати.

У немачким круговима говори се, да је положај исти официра доста несносан и да ће скорије у свој Vaterland путовати. Турци ће се томе понајвећма обрадовати и пожелиће им срећан пут без повратка. **Србин.**

Најновије „јединчево“ посланије.

Биће скоро две године, како је наш јединац Емилијан племенити Радић умукнуо, и како се сакрио од света и увукао у тајанствену маглу да га народ не види.

Да ће се једном крити од народа, то се могло мислити, ал да ће доћи између њега и Германа до расцепа, то изгледаше пређе невероватно, но догодило са и то чудо, да се и ти људи завадише Дањски спахија уклонио је своје верно перо из двора свога, и да би времена имао мозгати о својим денунцијацијама против свога патрона, — посла га на епитимију у Војловицу.

Две посне године прохујаше. Герман много очекиваше од дјејства поста. И није се преварио.

Наш јединац је у једном послу на чисто био, а то је, да се само са денунцијацијама опрати може Сватио је добро, да се Германови и његови лични интереси у денунцијацијама спајају. Ово обично становиште злих и покварених људи, даје правац за даљи рад — те тако после две године нађосмо нашег „племенитог“ јединца — опет на путу неплеменитом.

Ово најновије дело, боље рећи недело, непобитан је доказ о покварености овог сујетног калуђера. Да је у овог човека и последња искрица поштеног човека усахнула, то његова најновија књига доказује. Нашем народу много што шта није познато о раду наших кртина. А како би и било познато, кад њихова дела нису само јавна, но и тајна. Наш јединац развио је своју научну далателност на оба поља Не зна се на ком јаче, савершеније, гадније.

Ми би рекли, да „тајанствено поље“ боље одговара његовој природи и качеству! И ово његово последње дело, о не, него недело доказ ја том. Забадава, опорећи се неда, да је „Небираност“ у „јединцу“ нашла свога достојног ученика.

Нашем народу познато је оно дело, што је „племић-јединац“ још тада издао, кад је у Русији био те обмањивао Русе, како би га преко ригороза пропустили, па да без довољног стручног знања до докторске дипломе дође. Он као калуђерски кандидат већ је добро проникао, чим се може најлакше долазити. У својој књизи „из свег гласа“ грдио је Мађаре, називајући их свакојаким — само не добрим. И он је добавио докторску диплому па доцније својим радом против српског народа и Германово неограничено поверење, са којим га је на ректорску столицу узвисио. У оно време спојише се две делателне фирме у ковању денунцијација и продуковаху више клевета против свога народа него икада пре.

Ова узајмна радња, трала би ваљда и даље, да мађарски лист „Фигетленшег“ није изнео на јавност ону књигу, коју је писао јединац у Русији против Мађара. Тада се чуше из мађарског логора гласови, који захтеваше од министра Трефора, да се Радић из двора небираног уклони.

Ово држање мађарских листова довело је небираног до уверења, да неби пробитачно било и за даље под једном фирмом, под једним кровом са својим учеником делати — те тако и против своје воље мораде испрва привидно а после и јавно своју ладноћу према своме ученику а сад мученику — испоснику — показивати.

Јест! али ово није годило „племићу“ и његовој необузданој сујети.

Он, јединац, доктор, списатељ, ректор, надувен гордошћу душевног надмоћија (!), (са својих 15 фунти мозга — ipsissima verba) и према свом патрону — није могао ни тренутка трпити, да га превиде и напусте. Ова појава довољна је била, да се у његовој калуђерској глави нова идеја створи. И ову идеју извршио је он самостално, али врло шегртски.

Е чујте! Јединац, доктор, не пожали труда, оде Трефору и денунцира Германа. Али како? Све оно, чиме су мађарски листови њега теретили — баци он на Небираног и осим овог по познатој калуђерској денунцијантској системи, изрђа он и остала недела Небираног у свој наготи.

Министар га је врло љубазно примио и вољно саслушао. Но почим је јединац доктор врло опширан био и министар није могао читаву поворку калуђерског гада у глави задржати, — а да мало и до писменог доказа дође — упути јединца да му све то писмено престави. Јединац обманут љубезношћу министра, поднесе жељно писмено у нади да ће се тиме одма очистити и да ће скоро на столицу вршачког владике сести. Но у књизи судбине беше друкчије написано. Министар јединчево писмено, меморандум, посла Небираном, а овај посла доктора у Војловицу — па пост.

Јединац доктор, добро је знао, да са кајањем увређеног Германа задовољити не може. Две посне године — доста је времена било — да покварена душа и опет нове планове склопи, наравно без напуштања своје старе протународне стазе. Знао је да ће се на тој протународној стази опет са Германом — састати. И гле чуда! Састаше се опет. А како?

Ево чујте: Јединац, доктор, издаде — сад већ у Пешти — а не у Лајпцигу — једну тајанствену књигу под насловом: „Die orthodox-orientalischen Partikular-Kirchen in den Ländern der ungarischen Krone. Eine rechtsgeschichtliche Abhandlung. Vom Doctor der Theologie Emilian Edler von Radić, orthodox-orientalischen Protosyngel und des königlichen St. Sabbas-Ordens, Gross-Officiers-Kreuz (mit dem Stern). Budapest. Buchdruckerei von Victor Hornyánsky. 1886.“ и ову посвети непосредно Трефору министру, посредно пак Небираному.

Цел ове књиге јасна је. Јединац хоће да се код Трефора и код Небираног додвори. Е, па како је то покушао? Чуј народе па се гнушај. У својој горе наведеној књизи, пре свега изриче, да се корист мађарске државне идеје и државе, коси са развитком и интересима наше православне цркве. Неваљалост тог по народ опасног калуђера види се и из тога, што поменуту књигу није изнео на пијацу — него ју је у врло мало примерака штампао за своје нове пријатеље и протекторе.

Садржина је ова:

Widmung (посвета.)

Vorwort (предговор.)

Rechtsgeschichtlicher Zustand bis zum IX. Gesetzartikel vom Jahre 1868. (Државно-правни одношај, до 1868. год. IX. зак. члан.)

Die ortodox-serbische Mitropolie von Karlowitz. (Православна српска карловачка митрополија.)

Die orthodox rumänische Mitropolie von Hermanstadt. (Православна румунска сибињска митрополија.)

Der IX. Gesetzartikel vom Jahre 1886. (IX. зак. чл. од год. 1868.)

Die Darstellung der Modifikations-Formel. (Предлог за измене.) Свега 112 страна.

У посвети, пренемаже се наш јединац, кади Мађарима, хвали их од св. Стевана до данас, а нарочито уздиже Трефора и Германа. Почетак посвете, дакле већ прве речи садрже у себи крупну лаж. Радић вели: „Die Vergangenheit, die Gegenwart und die Zukunft des Verhältnisses zwischen dem ungarischen Staate und der in demselben existirenden orientalischen Kirchen festzusetzen, ist der Hauptzweck der Vorliegenden Arbeit. (Цељ је ове књиге да обележи прошле, садање и будуће одношаје између угарске државе и православних цркава, које у тој држави постоје.) Но није то цељ пишчева. Његова је цељ, да се улаже и додвори силнима, не бил се како дограбио владичанске столице.

Затим онако смирено — надувено вели: „Ако ова књига и у њој изложене мисли ма у чем користе ствари, то ће бити само заслуга поштованог патријара карловачког Германа Анђелића (Боже мој, како пост упливише на прнце) и пишчевог високоупокојеног деде, вршачког владике Емилијана Кенђелца, (Да је високо-упокојени деда жив, па да то прочита, одмах би наново у гроб побегао) јер су они били душевни учитељи пишчеви.“ (Да је небирани био душевни учитељ јединчев то верујемо, само нам се чини, да је ђак у подлости готово надмашио учитеља.)

Садржина на страни 11—93. позната нам је из пре изданих дела нашег вредног богословца, и нећемо о том даље говорити.

Наше привилегије су за њега свуда само „sogenannte“ „таковзване“ и нимало му не годе. Фикса идеја свуда сд истиче: црква — т. ј. епископат — то је das leitende Element und die Laien das geleitete Element. (Калуђери да воде, а народ да иде за њима). И то где год може истиче Ама драги оче богословче неће народ да буде луда овца па још код тако подлих — силовитих чобана. Неће да га неколико проданих душа музу, гњече; неће да му ви и подобни заповедају. Неће напустити оне повластице које су му вредни и свесни прађедови с крвљу задобили — па да му сад које какви подли денунцијанти, који кроз новац и протевцију желе „das leitende Element“ постати, заповедају. Од таких неваљалих, покварених елемената ваљда ће нас бог господ, — а и ми сами себе — избавити.

(Долази други чланак.)

Покрет на карловачкој богословији.

Карловци, 28. маја.

Слушаоци овдашње српске православне богословије предали су ректору богословије г. Дамаскину Бранковићу молбеницу, управљену на архијерејски синод, у којој моле, да се отвори богословска библиотека и да се успостави катедре руралне економије и хигијене.

Како се пак те све у молбеници изражене жеље садрже у вис. кр. рескрипту од 10. авг. 1868. год., то мислимо, да ће молба наше богословске омладине уважена бити, тим пре, што су све те у молбеници изражене жеље од преке потребе нашем свештенству, ако жели и ако хоће, да заузме онај положај у народу и у свету у опште, који му је опредељен и на који је позвано. Што траже да се отвори богословска библиотека, са свим је оправдано, јер „знање је светлост, знање је моћ.“

Што траже да се успостави катедра за руралну економију, и то је са свим оправдано, јер кад помислимо да данас Србин ратар неће никако да се опријатељи са националном економијом — да су јој посљедице благотворне — него ради онако како је од „својих старих“ научио, дочим Дух XIX века толико је досад напредовао у националној економији да онај који је неприми и неупозна се с њом, мора пасти и уступити своје место уметнијим и срећнијим народима, који су је примили, јер материјално благостање треба да крчи пут умном образовању; а даље као што је познато плаћа наших свештеника састоји се осим у новцу још и у земљи — сесији, пак какви би то јадни економи били, кад немају појма ни о самим елементарним знањима економије, а још мање да би могли поверени им народ у економији поучавати, дакле потребна им је катедра економије и ради повереног им народа и ради њих самих А тако исто оправдано је што траже да им се предаје и хигијена, јер кад помислимо, како је наш народ особито на селима остављен сам себи кад се разболе, у близини нема лечника те зове врачаре и бајалице које га још пре времена у гроб спреме, а свештеници треба дасу по заповести Христовој „лечници душе и тела,“ то држимо, да није нужно доказивати потребу образовања и у овој струци.

Све су те потребе пређашњи сабори црквено народни имали пред очима, пак су донели закључке (решкрипт) који наређују да се има отворити богословска библиотека и успоставити кат дре руралне економије и дијететике, а узроке, због којих се од ово троје није увело у богословији, не ћемо да испитујемо, али је свакако лепо од наше богословске омладине да је осетила ту потребу и покушала да је подмири.

Ректор богословије г. Дамаскин Бранковић одговорио им је, да им је патријаршеска библиотека у свако доба отворена, а остало да ће решити синод, кад се идући пут — по свој прилици око св. Илије — поново састане. Молбеницу су ректору предали ови богослови: Милош Груић, Велимир Лукић, Жарко Јеврић и Никола Бандић.

Искрено желимо да им молба нађе и одзива. **Србислав.**

Демонстрације у Пешти.

Тек што је прошло 4 сата после подне у среду, ишле су велике гомиле светине по хатванској и керепешкој улици са грозном виком „Доле Јански! Доле Албрехт!“ а прокљињући „убијце полицајце“. Тако је то трајало до 8 сати, када је капетанија нашла за добро да позове у помоћ војску.

Војска је дошла после 8 сати. Сваки војник био је снабдевен са 11 оштрих фишека. Одма је постављен кордон на улазу улица. Светину је позвала да се разилази, но пошто она то није хтела

бише, Милићевића, Милована Глишића а друге и старије да не помињем? — Осим Змајевих дела, тешко да су чак и овима изузетцима што читају, дела оних других и по наслову позната; један или други од интелигенције једва ако зна што, да вам каже о овој или оној књизи именованових наших књижевника. А о стручној или озбиљнијој књижевности немојте ни питати, ако нећете да ме доведете у забуну, па да вам ни одговора не дам.

Но ја вам мало час нарећах врсте књижевности, које се по нашим разним народним слојевима негују, и ви замишљате те слојеве, разуме се према значењу те речи, дубоко и високо. Али јест — ти слојеви су тако плитко и високо сложени, да један слој често не обухвата ни толико читалаца, колико је прстију на једној руци, тако: да сви ти слојеви у неком селу укупно могу да не броје више од десет. И то је ето оно, што у почетку рекох, да су правилни читаоци изузетци.

Па да наведем неколико изговора, који се за одбијање понуђене књиге употребљују. Ја то чиним и на тај ризико, ако се сам кад год одважим какву књигу да издам, да који од ових изговора, који читалац или читалица и према мојој књизи употреби. Ја уз њих нећу ништа додавати а ко мало познаје наш народ, погодиће лако из којег је слоја који изговор потекао и да ли је од оних изузетака, што се зову читачи, или од правила, које се зове наша публика.

Најобичнији и најчешћи је изговор указ на рђаве године и рђаве послове, те „није до књига кад има пречих брига“. Један не мари да чита књиге, за другога нису већ за „господу“, која су доспешна, и за свакога су књиге скупе. Препоручиш ли му за децу, један ће вам казати, шта ће му; неће бити поп (или попадија)! а други: кад буде он (или она) свој газда нека купи а сада нека се игра или ради. Неки ће вам и овако мудричити: да су чисти листови, пре бих вам узео, бар би могао што у њу увести. Ако сте неком једну књигу продали управо наметнули, па му после кратког времена нудите другу, он ће вас дочекати са: зар опет? па докле да купујем књиге? Зар ћу само (јелте да је класично ово само!) о књизи да живим? Некоме су српске књиге чак сувопарне, скупе; некима чак и „гемајн“; не може се из њих ништа ново по бонтону научити; у немачким има се шта и наћи и профитирати (а, узгред буди речено, и немачке књиге набавља тако исто, или ако их набавља ни у пола их не разуме), па онда каква је дика, кад се каже да се он (или она) немачком литературом бави и како се лепо немачка књига са лепим увезом презентира. Овај се последњи навод не каже, али се на њега мисли, кад се са силним извијањем и успијањем немачка литература спомене.

А да видите, кад се књига после силног наговарања купила, како се чита. То је још смиље и ковиље, како познати „љубитељи“ читања, занимљиве догађаје и сцене гутају, не обзирући се ни мало на описе карактера, ситуација и на морал из целог дела — без чега је читање права дангуба. Но има још нешто лепше од тога. Еле књига се узела, да се не замери овом или оном нуђачу, да се књижевност помогне, да се не заостане иза другог и како се ти силни разлози за набавку књига зову, сад треба уграбити времена за читање. Да, кад би посао допуштао! А кад се посао сврши, човек хоће мало душом да одане, па потражи друштво, а ту се не може читати. Још нека је друштво здушно, па се удари у весеље, од којег хоће и сутра-дан да бучи глава, онда једва сутра дан може и о послу говора бити а мани књигу! Али доћиће и књига на ред, само стрпљења! Човек је на пример сам самцит. Шта ће да ради? Нема ни од ког да се женира, па се извали на канабе а онда дај књиге из буџака њеног. Права благодет та књига, ништа не може тако слатко човека да успава као књига, а не треба ништа више да прочита до једну страницу до доле а можда и до поле! Овако може и у вече, пре спавања да се ради. За успех гарантујем сваком читаоцу, Женске као вештије имају и друге неке начине употребе за књигу и лист. Ја познајем једну госпођицу, која је врло грациозно у оскудици тацне подметнула „Стражилово“ под своју вазну, па какав је диван шатирунг произвела водица из вазне, кад се са црнилом Стражиловским спарила! Ако је женска мати, онда она за своје малише не може умније а уједно и јефтиније забаве замислити него што су то књиге и листови а она се сама ових у толико пре може лишавати, што она увек боље отштете нема. Накнаде за подеране књиге налази у разговору за јаузном или пред кућом на клупи а у колу са својим другарицама. Умеју наше лепе Српкиње у том погледу и друкче да доскоче. Оне вам спомену какву нову књигу у свом друштву (разуме се, роман) па онда кад чују да је нека, или још боље ако је то „неки“ — он, прочитала, моле је (га) дотле да им укратко (само укратко и брзо, да се не заборави на дневни ред!) саопшти садржај, докле ова или овај то и не учини а после „не бригај,“ што ће се која сетити да је ту-књигу прочитала, као што у опште код наше читалачке публике влада то уверење да је сувишно књигу по два пут читати. А како и да не влада, кад ето видесмо како је и први пут хоће радо да узме у руке. Него поред свега тога ја морам лепом полу — не лепоти му за љубав — да учиним тај комплимент: да оно просечно више часова и са више љубави жртвује књижевној забави него јаки пол.

Можда ће се ко-год наћи да ми пребаци, е сам ја сувише црним бојама на овим сликама радио, што ја никако не допуштам; али хоћу да признам да има и радоснијих појава, које на неки бољак указују, а то је појављивање воље за српска боља дела, за ваљане руске и боље француске романе и за српске листове, који се данас са увећаном пажњом уређују. Али све то не побија мој суд и ни близу не одговара оним захтевима, које наша слаба књижевност мора на своју публику да ставља. Моја намера не може бити, да из ових слика изводим даље закључке, да разбирам који фактори и колико за књигу учинише и не учинише; говорећи о сеоској публици, ја морам признати да је она за своју књигу управо немарна, ма да се с друге стране мора рећи, да сва кривица за неуспех наше књиге не може на њу саму пасти.

Слика је ова испала тако, да је не могу ружичастом бојом завршити, нити погледе читалаштва нашег на неку утешну страну свратити, већ морам на завршетку свести овако: „Народ“ упућује књижевност на „господу“ ова на народ; изузетци из једног и другог реда сећају је се, а средина предњачи и највише јој се одзива.

Тако стоји данас, а за даље — помози, ко помоћи може!

Черевић 25. маја 1886.

Н. М.

учинити, један ескадрон хусара појури на светину. Том су приликом многи прегажени, а чиновник Потоцки и кројач Колчек рањени су смртно. Светина се после повукла натраг до дунавске улице. У овој улици лупала је светина лампе и дућанске излоге, једнако славећи Кошута и грдећи Јанског. Пешаци војници напали су с бајонетима на светину. У том нападу рањени су многи. На углу шипошке улице пободен је један штампарски слагач. Бајонет је прошао кроз тело а врх му је изашао на грудима На овом месту ударен је један радник сабљом тако јако по глави, да је одма обливен крвљу пао. Огорчена светина узмицала је једнако рушећи што год јој је под руке дошло. Из побочне улице јурио је један одељак коњаника. Коњанике је дочекала светина са правом кишом од камења. Полиција је била за времена извештена, да светина мисли динамитом бацити у ваздух фабрику гаса. Да се то не догоди, стајала је једна компанија војника и одред полиције, и спречила је сваки покушај светине, која је бројала 4000 особа.

Око поноћи престале су све демонстрације. По улицама престонице завладао је мир.

У току демонстрације од среде радило је 10 компанија пешака војске, 1 ескадрон хусара и силна полиција. Затворено је 28 особа, рањено је 5 особа.

* * *

Четвртак је био и опет дан демонстрације. По улицама раздавале су се тајно виђете у мађарским народним бојама са натписом:

Шта жели мађарска народност?

В. — R.

Самосталну мађарску војску!

Већ после подне пружала је керепешка улица гледаоцу необичну слику. Светина се таласала по улицама у необичном, разном оделу. Било је у светини радника сиромашно и угледно одевених особа, Око 8 сати чуо се први узвик „Доле Јански!.“ Тај узвик поновљен је из хиљаду грла. У то време изашла је већ и полиција из касарне и упутила се светини. Светина се концентрисала из свију улица пред Сиксајиевом гостионицом и ту је очекивала нападај полиције. Кад се полиција појавила проламали су ваздух узвици из хиљаду грла. „Доле убице! Доле с полицијом! Доле са садањим друштвом! Капетан Куди позове светину трипут да се разилази, но ова му поче уз грохотан смеј довикивати „Држте убицу!“ У том тренутку дошла је већ и војска из побочних улица и са бајонетима спречила светини одлазак у друге улице. Све су улице биле затворене војничким кордоном и светина је била ухваћена у клопци, била је опкољена, у светину су се одма помешали детективи и почели преметати појединце. Ови су бацали из џепова парчади од гвожђа, оштре нове ножеве, камење и штапове. За неколико тренутака била је преметачина готова а опкољени демонстранти њих 2000 на броју отерали су у густим гомилама у полицијско звање. Од њих је задржано **у затвору 710**, остали су пуштени. У четвртак су осим много лако рањених још две особе тешко рањене.

У 11 сати завладао је већ мир по улицама Пеште. Демонстрација се свршила.

* * *

Да забележимо још и ове појединости, које се збише у току последњих демонстрација.

Ђенерал Еделхајм Ђулаји позван је од краља у Беч на саветовање. Ђулаји-ев пут у Беч стоји у тесној свези са пештанским демонстрацијама. Пештанска штампа љубопитљиво чека успех овог саветовања а тај би се успех састојао у томе дали ће се Јански коначно преместити из Пеште

Пештанске демонстрације дале су повода многим двобојима. У Геделе позвао је неки мађарски правник, Немца официра на двобој што је овај грдио Мађаре. Но ова се ствар после изгледала. У Пешти је Мађар поручник Мењхарт имао пет двобоја, но у свима је остао неповређ н. Шта више Немац потпоручник Шрајтор умро је од ране, коју му је задао Мењхарт. Поговара се да ће Мењхарта, који је за своје држање добио силне брзојавне поздраве из унутрашњости, преместити у Босну.

Осим Пеште било је демонстрације у Ђуру, Мишколцу и Вашархељу. Нарочито је у Мишколцу била велика демонстрација.

Врло се чудновати гласови проносе по ступцима пештанских листова. Веле Јански се хтео убити, но то је спречено и сад се тај случај држи у тајности. Јански је уз то јако огорчен на Тису те се спрема да позове Тису на двобој.

И. И—ћ.

Политички преглед

Угарски сабор расправљао је у току својих последњих седница законски предлог о ђумручној тарифи. У седници од четвртка 10. јуна усвојен је законски предлог за основу специјалне дебате. Специјална расправа отпочела је јуче у петак. — О ђумручној тарифи имали смо чланак у прошлом броју, па зато нисмо доносили извештаје о расправи на овоме месту.

„Ландштурм“. „W. A. Z.“ јавља да су аустријски и угарски законски предлози о „ландштурму“ санкционисани и за најкраће време биће публиковани. И наредбе које одређују спровађање овог закона налазе се већ у штампи. У заједничком војном министарству воде се расправе о томе, који ће се грађани сматрати неспособним за војничку службу у „ополчењу“; дали ће неспособни имати више категорија, да у „ополчењу“ небуде много елемената, који би само сметали приликом мобилизације.

Нападаји на Црну Гору. У 159. броју бечке „Пресе“ читамо да су херцеговачки бегунци за време од четир недеље, четир пута на аустријске војнике нападали, па нападају Црну Гору да је она томе узрок и да ће наша дипломација кораке чинити да Црна Гора за нападај усташа мора одговорна бити. Пошто и „Пестер-Лојд“ исте догађаје тако тумачи, морамо чивутске новинаре пажљиве учинити, да су подметања и претње на Црну Гору неоснована. Зна „П. Лојд“ да су Херцеговци 1875. године и на турску војску ради угњетавања нападали, па нико зато није Црну Гору кривио. Зна и то, да су усташи херцеговачки г. 1876. пред генералом Родићем писмено изјавили, да народ ради аграрног одношаја устаје, а тадашњи министар гроф Андраши поднео је ту молбу велесилама, да се Босни и Херцеговини трећина властелинског земљишта и автономија даде. Но то аграрно питање није ни за цело време окупације аустријске предузето, дакле да ли је ту Црна Гора крива што народ у Црну Гору бежи од невоље и напада оружаном руком на органе босанске владе. Ми видимо да се и у Ирској непрестано комешају због аграрног питања, па енглеска влада не криви за те немире никог, већ тражи другог начина да то питање реши. Видимо раденичке немире у Белгији против фабричара, па тамошња влада не криви за то пограничне државе. Зашто онда због устаника у Херцеговини кривити Црну Гору и потрзати је пред Европом за неку „одговорност“?

Браћи учитељима арадског протопопијата.

Штована браћо и садругови!

Славни еп. админ. одбор темишварски дотичном наредбом својом, позвао је све учитеље овога протопопијата у Вел св. Миклош за дан 4. (16.) јуна — а то је среда после Духова — на скупштину, да бирамо једно лице из своје средине за члана епар. школ. одбора у Темишвару.

Кога ћемо за то почасно место изабрати и коме ћемо заступство наших и школских интереса поверити, јесте ствар савести наше. А да ћете за ту часну позицију изабрати заслужна и опробана човека, који је заузимање за учитељство и за боље уређење школских одношаја у сваком погледу заведочио, нећу ни часка да сумњам.

Као што рекох, то је ствар савести, увиђења и воље.

Али, мени није ово главна намера и повод, што ме на писање ових редака потстаче; посао тај ће се држим, врло брзо спровести. Друге су и много важније побуде на ове ретке потстакле ме. Нас чека тамо замашнији посао и рад, који треба том приликом да предузмемо и да га спроведемо; а то је: остварање опште учитељске скупштине — која би задаћу имала, да у корист свих учитеља и унапређења наших срп. народних вероисповед. школа — поради у толико, да нам се материјално стање и дотација побољша и тиме будући опстанак нам што уљудније обезбеди.

На другом месту тражићемо, да нам се претоварени учевни материјал како са наших, тако и слабачких плећа ученика нам — скине и умали; у толико више, што се у новије доба „кијамет и силесија“ на плећа и нама и слабачким нам малеиним ученицима нашима, разне науке и вештине (!) из-дан у-дан — товаре, а које ми са жељеним успехом никако савладати не можемо.

„Општа учитељска скупштина“ имала би на највишу претпостављену своју власт да упливише и могућности даде, да се интереси како наши, исто тако и напредак поверених нам школа, што справедљивије и боље у обзир узме, него што до сад случај беше.

„Општа учитељска скупштина“ ваља да поради и на томе, да се дојакошњи нереди у погледу већине неуредно наплаћиваних учитеља — отклоне, а тачна и уредна наплата успостави; не мање да поради и на томе, да се спољни и унутарњи, као и у административном погледу, бољи ред заведе.

То су највеће и главне сметње — осим многих сличних још, које нам при раду нашем учитељском тако рећи „вечито“ на путу стоје, те их ваља одмах одклонити.

Да би се то постигло и на боље окренуло, нужно је, да учитељи удружени томе иницијативе и могућности даду.

Ево нам сад прилике, да покренемо ствар ту на боље. Почнимо на престојећем збору у Вел.-св.-Миклошу у томе правцу радити.

Искупимо се сви браћо на тај збор, да деламо за добро наше и народа нашега; не изостаните ни један, но дођите. па изкажите жеље и заклетве своје, које ће се по томе општој учитељској скупштини, а преко ове, надлежној власти ради усвојења — поднети.

То је нужно, ако смо себи и својима добру ради — да учинимо. Пропустимо ли још и ову последњу прилику, онда смо сами криви.

Још једном браћо: дођите на збор сви неизоставно. Имајте на уму ону згодну и истиниту пословицу, што се овде употребити даје, а која вели: „Немо дете ни мати неразуме“ — и опет оне свете речи: „Иштите — и да ће вам се“ — „Тражите — и наћи ћете.“

Надајући се, да ће сваки брат похитати на збор, напомињем још и то: да би желети било, да се сви 3. дан Духова — т. ј. 3. (15.) јуна у уторак — у вече до 8 сахати на зборном месту састанемо, те да се претходни договор у тамошњој срп. школи, гледе истакнутог нам рада одржи, како би се што боље споразумети и за сутрашњи дан посао олакшати могли.

Здраво браћо! — до виђења на збору!!

28. маја 1886. **„Ваш садруг,“**

из арадског протопопијата.

Нови Сад, 31. маја.

Данас је била седница црквеног одбора овд. српске православне општине. Као важније предмете бележимо ове. Прошла лицитација Миланковићеве земље испала је веома лоша. Пошто није више добивено по ланцу од 18 ф. 60 н., закључено је, да се поново држи лицитација. — Изабран је одбор, који ће са Матичиним изасланицима прегледати рачуне заоставштине пок нар. добротвора Атанасије Гереског и примити новац, који је остављен за овд. вишу девојачку школу. — Даље је решено да се што пре изведе подела овдашњих парохија, и да се у прву недељу после Духова приреди у заједници са „Матицом Српском“ и „друштвом за срп. народно позориште“ парастос умрлом књижевнику др. Јов Суботићу.

Сремски Карловци, 31. маја.

Јуче је довршио синод свој рад и разишао се. На дневном реду беше само једно питање. Оснивач западно-православне цркве Обербек, поднео је на одобрење синоду црквену службу, која је готово једнака са старом службом православном. Синод је одобрио ту службу, јер су је и цариградски, румунски и други православни синоди одобрили

Вести из места и са стране.

Србин ил Мађар? У претпрошлом броју „Заставе“ донели смо под овим насловом белешку о нашем уваженом сликару г. Паји Јовановићу. Повод тој белешци била је једна вест у „Будап. Тагблату“, која је тако била написана, као да је отац г. Паје Јовановића издао свога сина за Мађара. Са задовољством бележимо, да смо од г. Ст. Јовановића, оца сликаревог, добили писмо, у коме се он ограђује и од помисли, да је свог сина хтео градити Мађарем. Кривица је до „Буд. Тагблата“ који је ствар изврнуо. Ми веома радо исправљамо вест „Буд. Тагблата,“ тим више, што нам је г. Ст. Јовановић фотограф у Вршцу, вазда био познат као добар Србин. — Дакле је све по — старом.

Стање у Босни. Мађарски лист „Фигетленшег“ пише о путовању надвојводе Албрехта ово: „Из приватног писма дознајемо, да су на надвојводу Албрехта, кад је по Босни путовао, пуцали. Тане није згодило надвојводу, него једног жандарма који је био у његовој пратњи. Жандар је пао мртав. Кривца нису могли наћи у великој гомили светине.“ — У свези с том вешћу уповорујемо наше читаоце на белешку „Нападаји на Црну Гору“, која се налази у данашњем „политичком прегледу.“

Прелаз у православље. Донели смо у прошлом броју вест из Беча да се тамо шири покрет прелаза у православље. У друштву „Једноти“ које постоји да ради на прелазу Чеха и Славена у православље, држао је недавно Др. Живни предавање да је Св. Већеслав чески књаз био православне славенске вере, коју су проповедали св Ћирило и Методије.

Љубљанске демонстрације престале су сасвим. О њима се говори сада само у бечкој штампи и аустријском сабору. Др. Менгер интерпелисао је аустријску владу о овим демонстрацијама и тражио је разјашњења. Др. Менгер разљућен је јако на Словенце што се не одушевљавају за споменик Гринов, већ још демонстрирају. „Аустрија би — вели др. Менгер — требала дати Грину комадић своје земље, да не мора лежати у словенској некултурној (!) земљи.“ Г. доктор се јако пребацио, мисли ли он, да је култура искључиво привилегисана својина само оних, који под окриљем „велике“ Германије налазе склоништа?

Кратке вести. Академско друштво „Хрватска“ у Грацу приређује у прославу имендана дра А. Старчевића свечаност. — Словачка банка „Татра“ добила је потврду својих правила, ал тек онда, кад су у управу изабрани мађарони. — Рус по имену Дормороз из Кременчија у јужној Русији има осамнаест синова живих и здравих — Загребачка штедионица поклонила је хрватском природњачком друштву 200 фор. — Шума села Фалашчака у Хрватској изгорела је. — У Неком селу близу Пожуна упали су лопови у стан општин. кнеза и однели вредносних папира, које репрезентирају 10.000 фор. — Грозан пожар беснио је у селу Шапорњи у Карпатима. Изгорело је 51 кућа и силне стаје. За последње две године ово је трећи пожар у овом месту. — Удовица руског генерала Демекова оставила је на руске добротворне цељи 200.000 рубаља. — У Трсту је умро један матрос од колере. — У Панами се појавила жута грозница. Умиру дневно 40 особа. — Бечка трговина Симона Сингера фалирала је. — У Мљетцима је умрла 21 особа од колере.

☛ Због Духовских празника излази наш идући број у среду.

Најновије вести.

— Јуче, у петак није било у Пешти демонстрације. Од они 710 ухапшених, пуштене су 232 особе, већином шегрти и деца испод 14 година; 154 особе кажњени су кратким путем од 1—8 дана затвора а 324 особа предане су суду.

— Баварски краљ Лудвиг II. оболео је умно, а на његово место постављен је његов ујак принц Луј полд као регент. Лудвиг II. неће ништа да подписује, не слуша никога и брани се жандарима.

— Француска скупштина примила је са 320 против 232 гласа предлог о прогонству принчева. У шпецијалној расправи примљено је да се само претенденти и њихови најстарији синови прогоне.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 31. маја у вече.)

Београд (од нарочитог дописника.) У Србији су на дневном реду апшења и ајдуковања. Изашла наредба министарска, да се кроз општине нико без путне исправе не пушта и да се сваки сумњив одмах затвори. У исти мах, кад је влада ценила главе хајдука Цветковића и Карапанџића из јасеничког среза ухапшени су у истом срезу посланик Цветко Лазић и петнајст изборника. До сад се зна за најмање 15 ајдучких чета.

Лондон. Чемберлен у манифесту на своје бирмингамске бираче осуђује Гледстонове ирске предлоге. Он је за уважање системе малог грађанског поседа. Уз то је за аутономију Енглеске, Валеса, Шкотске и Ирске уз суверенитет парламента Вел. Британије.

Минхен. Краљ Лудвиг налази се од прекјуче у дворцу Најшванштајну усамљен. Јутрос је својевољно отпутовао у Берг на Штамбергерско језеро. У путу га је поздрављала силна светина. Он се пријатељски захваљивао.

Трговина.

= **Нови Сад** 31. маја (12. јуна). На крају ове недеље свршује се житарска радња са веома слабим прометом а ценама знатно сваком зрну потиснутим на ниже. Пшеница је и горе и овде доле на пијаци слабо нуђена, али ни воља за куповање није боља, него само се пазари за најнужнија покрића. Млинови су резервисани све једнако, спекулација се уздржава од куповања. Цене су и опет са 10 до 20 н. ниже, Јечам, кукуруз и зоб све по 10 н. јавтиније. Раж је одржала своју цену.

На нашој пијаци је врло мало довоза са храном. И млинови и спекуланти без престанка траже ниже цене, но наши продуценти не надају се доброј жетви те не пристају на цену која се данас нуди. Промет незнатан.

Цене су храни код нас данас ове: Пшеница шајкашка, новосадска и сремска прве каквоће 7 ф. 30 до 40 н., средња 7 ф. Наполица 6 ф. 50 н. Јечам 4—4 ф. 20 н. Зоб 5 ф. 40 н. Кукуруз 4 ф. 60 н. од 100 кгр.

Вариво. Пошто се вариво новога усева доста опоравило после кише и пошто извоза са горњих пијаца нема у иноземство, роба је знатно у цени пала. Код нас се плаћа пасуљ бели 6 ф, пасуљица 7 ф., жути 6 ф. Има старе робе у спекуланата коју нуде по 4 ф. 80 н.

Маст и сланина без икакве промене.

Вино. Вина је у наших подрумара и виноградара као и фрушкогорских виноделаца изврсне каквоће. Продаје бива само на мање количоће Са горњих винских пијаца извештавају, да је мало продаје. За иноземство се слабо пазари. Цене, ако нису повишене, али су чврсте. Из наших подрумова и из Фрушке што се односи плаћа се лањско бело изврсне каквоће 10—14 н., шиљер 13—15 н., црно 18—28 н. Старо бело 12—16 н, шиљер 14 до 18 н., црно 32—40 н. од 1 литре. Виногради у околини нашој лепо напредују, осим што се филоксера све више шири, да небуде елементарне непогоде могли би се доброј берби надати.

Време променљиво, кишовито. Топлота умерена. Вода у Дунаву на средњој висини стоји.

Исправак.

У прошлом броју овог листа поткрале се ове погрешке у „Јавном рачуну болничке задруге трговачке омладине.“ Треба да стоји:

Примање: од продатих улазница и добровољни прилога . . . . 409 ф. 40 н.
Издавање: На приређив. игранке. 194 ф. 40 н.
Чист приход 215 ф. — н.

Изостављен је прилог од 2 ф. г. Мише Димитријевића, на место Лаза Гершић, долази Лаза Еремић на место Милеус Борић долази Милица Борић.

ПОЗИВ
У РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
„ДРУШТВА ЗА СРП. НАРОД. ПОЗОРИШТЕ.“

Господа чланови „друштва за српско народно позориште“ умољавају се, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину, која ће се држати у понедељник 23. јуна (5. јула) о. г. у 9 сахата пре подне у дворани „Матице Српске.“

Уједно се јавља, да свака општина или правна дружина (корпорација) у смислу §. 4. устава друштвеног има права да бира на 100 фор. прилога или обвезе једнога, на 1000 фор. двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку главну скупштину.

Дневни ред за ову скупштину: 1.) Оверење присутних чланова; 2.) Извештај председникова о укупној радњи и стању друштва; 3.) Откривење слике позоришног добротвора пок. Стевана Бадрљице из Сенте; 4.) Извештај управнога одбора о стању фонда позоришног: 5.) Извештај управнога одбора о рачунима главне благајне; 6.) Извештај управног одбора о рачунима позоришне дружине; 7.) Извештај управе о стању и радњи позоришне дружине; 8.) Извештај о приходу од позоришне дворане; 9.) Допуна трећине чланова управнога одбора; 10.) Одређивање прорачуна на годину дана; 11.) Предлози, који се поднесу скупштини у смислу половног реда; и 12.) И бор одбора за оверење скупштинског записника.

Из седнице управнога одбора „друштва за српско народно позориште“, у Новом Саду, 15. (27.) маја 1886.

Начеоник:
Сава Петровић с. р. **Др. Лаза Станојевић** с. р.
секретар.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашла је из штампе књижица:

ИЗВРТАЊЕ НИЈЕ — СВЕТЛОСТ
(ОДГОВОР Г. М. ДИМИТРИЈЕВИЋУ)
написала
Милица Томић рођ. Милетић.
ЦЕНА 5 новч.

Добити се може у свима српским књижарама.

НОВА КЊИГА.

Сад је баш изашла из штампе нова књига:

НЕ ПРИСТОЈИ СЕ!
РУЧНА КЊИЖИЦА
О НЕКИМ МАНАМА И ПОГРЕШКАМА КОЈИХ СЕ У ГОВОРУ И МЕШАЊУ С ЉУДИМА ВАЉА КЛОНИТИ.

САДРЖАЈ:
I. При столу. — II. Одело и људске навике. — III. У соби за дочекивање. — IV. У јавном животу. — V. У говору. — VI. У опште.

Ради угледа доносимо овде неколико савета из ове књижице:

Не пристоји се на улици, на састанцима и у опште на јавним местима звиждати.

Не пристоји се смејати се на сав глас. Може се човек од срца смејати, а да не подигне читаву хуку буку.

Не пристоји се говорити о људима које из друштва нико не познаје.

Не пристоји се приповедати шкандалозне гласове са улице.

Не пристоји се ући у собу, канцеларију или у радионицу са запаљеном цигаром.

Не пристоји се писма или друге какве списе на туђем столу чепркати и читати.

Не пристоји се непријављен ући у чију собу. Ваља увек пазити, да узнемирује никог, па ни најбољег свог пријатеља у његовој самоћи и одмору.

Не пристоји се гледати коме преко рамена кад ко пише или чита.

Не пристоји се у друштву ногама лупати, јер то изазива јед.

Не пристоји се прстима добовати по столици, столу или прозору.

Не пристоји се остати седећи кад каква женска уђе.

Не пристоји се прекрстити ноге. Скоро сваки мушки то чини, и ако је то врло не пристојно и т. д. и т. д.

Цена 20 новчића.

Ко новац у напред пошље, добиће књигу у крстоплету. Наручбине прима

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА и ДР.
у Новом Саду.

СРБИНОВИ ЗАПИСНИЦИ.

Излазе годишње 12 бројева. Цена на целу годину 1886-ту стаје само 1 ф. — Преплата се непрекидно прима од сваког броја.

Ојађен и скрушен грдном несрећом, која ме је постигла смрћу мог јединца, те е тога су бројеви 22. и 23. закаснили. Ради равнања ово јављам пошт. уписницима, а уједно нека је свима и одговор који су исте бројеве потраживали Лист неће престати излазити а није ни забрањен читати, као што многи држе ради оних обнародованих осуда.

У најкраћем року излази закашњени бројеви.

У Земуну о Духови 1886.

Србин Милош Грабовачки.

„БРШЉАН“
ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.
Власник, издавалац и уредник
ЂОРЂЕ РАЈКОВИЋ.

Изашао је 11. бр. „Бршљана“ с овим садржајем: Леополд Ранке. — Дели-Бакић, роман Јакова Игњатовића. (Настав к.) — Слике из босанскога живота. Посмрчад Јоксима Новића Оточанина. II. Мешан-ага Жунић. (Наставак.) — Једна црта путничка. Од проте Дамјана Доброте, — Звоно са натписом по његовој околици. (Легендарни записи.) Од Ратка Миљановића. — Писма из Елисиума IX. — Прилози за историју српскога покрета 1848/49. (Наставак.) — Писмо Милована Видаковића (с коментаром уредниковим.) — Резигнација (песма). — Претплатници на „Бршљан“. — Оглас књижевнога листа „Гусле“. — Листак: Утарци из путописа Вида Вулетића-Вукасовића

„Бршљан“ излази 1. и 15. дана сваког месеца на целом табаку велике четвртине, и могу се добити сви бројеви од почетка ове године до данас. Цена је листу: на целу годину 2 ф., на пола године 1 ф., на три месеца 50 новч.

Може се још добити и потпуни полугодишњи течај 1885 ценом 1 фор. а. вр.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
КОД СВЕТОГ САВЕ.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР
и најјефтинија набавка
ЗА ШКОЛСКЕ ИСПИТЕ

препоручујемо: **славним школским одборима, управитељима, учитељима и дечијим родитељима**
као:

ДАРОВЕ
СА СЛИКАМА И БЕЗ СЛИКА
ова нова и најновија издања:

Са сликама (или насловном сликом):

Дечија забава — најлепше народне приче —	30
Робинзон, са лепим сликама — — — —	50
Добри другови, са лепим сликама — — —	40
Приповетке из старог и новог завета са 30 слика	50
Живот св. Димитрија — — — — — —	15
Живот св. Василија — — — — — —	20
Живот св. Петра и Павла — — — —	20
Живот светог Николе — — — — —	15
Живот светог Ђурђа — — — — — —	15
Живот светог Јована — — — — —	20
Венац песама од чика Стеве — — —	20
Бој на Косову са 12 лепих слика — —	20
Милош Обилић са 12 лепих слика — —	50
Мали свет, од чика Стеве — — — —	20
Босиље, од чика Стеве — — — — —	25
Бадњак, од чика Стеве — — — — —	25
Дани одмора, од чика Стеве — — —	20
Дечије радовање, од чика Стеве — — —	30
Мали декламатор, од чика Стеве — —	25
Чесница, од чика Стеве — — — —	20
Дан и ноћ, од чика Стеве — — — —	25
Радованов дар, од чика Стеве — — —	25
Кепец Рада — — — 20	Бановић Страхиња — — 15
Седам Шваба — — — 20	Срби окрунише Лазара — 20
У Дембелији — — — 20	Цар Душан — — — 15
Мали Робинзон — — 20	Сибињанин Јанко — — 15
Дечија слава — — — 30	Старина Новак — — — 15
Рано рани — — — 30	Високи Стеван — — — 15
Вук Караџић — — — 15	Карађорђе — — — 15
Свети Сава — — — 10	Цар Лазар — — — 15
Одабране песме Бранкове 15	Смрт Смаил-аге — — 15
Краљевић Марко са 10 сл. 50	Бојеви Црногораца — — 20
Краљевић Марко са 3 сл. 15	Божић — — — 30
Мала Лазарица I. — — 10	Сељанин Иво — — — 15
Мала Лазарица II. — — 10	Милошева — — — — 20
Дечија Лира — — — 30	Басне Доситија — — 35
Ђорђе Скендербег I. — — 15	Цганија — — — — 30
Ђорђе Скендербег II. — 15	Жртва Аврамова — — 20
Српски хајдуци — — 15	Ђеновева — — — — 30
Црногорци — — — — 15	

Без слике:

Честитке при свакој прилици 50	Бановић Секула — — 15
Чича Томина колеба — 40	Кула Ђуришић — — — 15
Васпитачица (по Хофману) 50	Сватовске песме — — 15
Капитал (по Хофману) — 35	Песме о свецима — — 15
Мали декламатор — — 25	Мале гусле — — — 10
Велики декламатор — — 60	Све по избор нар. песме 10
Ружице приповетке — — 30	Мала Катавасија — — 20
Моралне приповедачице — 20	Божићне песме — — — 15
Радња и злато — — — 20	Цареви и краљеви — — 15
Стеван Немања — — 10	Одабране срп. нар. песме 20
Српске загонетке — — 10	Устанак на Турке — — 15
Огледало бл. сина — — 10	Ударац Омер-паше на Црну Гору — — — — 50
Историја Јосифа — — 20	Љутица Богдан — — — 15
Путовање у Јерусалим — 40	Слава црногорска — — 15
Ослобођење Србије — — 15	Црногорски јунаци — — 15
Славне жене и девојке — 40	Змај Огњен-Вук — — 20
Јакшићи — — — — 20	Краљ Милутин — — — 15
Женидба Црнојевића — 15	Српски јунаци — — — 15
Омиљене народ. песме — 15	Српске јунакиње — — 15
Светли дани српски — — 20	Уз прело и село — — 20

Ко на више од ових горе наведених књига купи:

добија на фор. 10.—	40 процената
„ „ „ 8.—	33½ „
„ „ „ 6.—	30 „
„ „ „ 4.—	25 „
„ „ „ 2.— или фор. 3.—	20 „

толико дакле процената приде у књигама нашег издања по сопственом избору.

Нови Сад, јуна 1886.

СРПСКИ КЊИЖАРИ
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ
„код светог Саве.“

Изашао је

„ЈАВОР“
БРОЈ 22.
ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Властник: **Змај Јован Јовановић.** Уредник: **Др. Илија Огњановић.**

Садржај:

Побратими. Приповетка у стиховима. (Наставак.) — Нада. Посвећено гђци Јел. Б. (Наставак.) — Тија ноћа . . . Песма од Владана. — Како је Офелија оздравила. С француског. (Свршетак.) — Осам дана по Црној Гори. Побратиму Аксентији Мародићу срп. акад. сликару. Од дра Лазе Томановића. (Наставак) — Коста Богдановић, српски књижевник. Прилози животопису му. (Наставак) — Листак: Писма из Америке. — Књижевност. — Друштва. — Разно. — Нове књиге.

„Јавор“ излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1·50.

У Н. Саду 31 маја 1886.

Лука Јоцић,
издавач „Јавора.“

ОГЛАСИ.

Дражбена објава.

Српско-Итебејска политична општина овим обзнањује да ће се дражба ради издавања под закуп права точења пића на три године једно за другом следеће, почињући од 1. октобра 1886. до 31-ог септембра 1889. услед закључка општинског представништва дана 19. јуна (1 јула) о. г. у 9 сати пре подне у ово општинској кући одржати.

Извична цена је 1500 фор. а. вр., а пишманлук 10% остали услови могу се код долуподписаних видети.

У Итебеју 26. маја (7. јуна) 1886.

Миша Панић, бележник. 1-3 **Лонта Маринков,** кнез.

Оглас јефтинбе.

Дана 7. (19.) јунија т. г. обдржаваће се код подписаног уреда у 11 сати пре подне устмена расправа преко извести се имајући поправака и то:

I. На кући имовне обштине у Митровици	
а. Зидарске радње	417 ф. 21 н.
б. Столарске радње	83 „ 89 „
в. Браварске радње	30 „ 63 „
г. Лимарске радње	37 „ 80 „
д. Сликарске радње	18 „ 45 „
е. Стакларске радње	3 „ 87 „
ж. Пећарске радње	22 „ 20 „
з. Тапетарске радње	332 „ — „
и. Кроварске радње	7 „ 26 „
к. Личиларске радње	109 „ 07 „
л. Материјал	75 „ 98 „
Укупно. .	1138 ф. 36 н.
II. На кући шумарског стана у Кленку:	
Зидарске радње	141 ф. 28 н.

Обе расправе тећи ће засебице.

Поближи увети код господарственог уреда.

У Митровици 27. маја (8. јуна) 1886.

Господарствени уред,
2—3 петроварадинске имовне обштине.

СТЕЧАЈ.

Српска црк. школ. општина у Молу (бачка жупанија) зидаће једну зграду, у коју ће сместити малодечију школу и један разред основне школе са два стана. Зидање ће не издати у школи најстаријег разреда, путем јавне лицитације на дан 8. (20.) јуна т. г. у 3 сахата после подне.

Прорачун зидања са материјалом ово је: I. Зидарски посао 5367 ф. 90 н. — II. Грађарски посао (дунђерски) 2675 ф. 40 н. — III. Столарски посао 1132 ф. 97 н. — IV. Браварски посао 549 ф. 10 н. — V. Бојадисарски посао 107 ф. 37 н. — VI. Стакларски посао 143 ф. 26 н — VII. Лимарски (кламферски) посао 129 ф. 75 н., свега 10.105 фор. 75 нов. а. вр.

Лицитанти ће бити дужни пре лицитације од целе процењене суме 10% пишманлука положити, а могу се пре лицитације и оферти са вадијумом дати.

Ближа условија могу се видети до времена лицитације код потписаних.

У Молу 22. маја 1886.

М. Д. Дејановић, перовођа. 3—3 **Сима Каракашевић,** председник.

Објава.

Чурушка српска православна црквена општина војна је кров своје цркве а и зид и торњеве с поља поправити. По зготовљеном трошковнику износи зидарски посао 2.185 фор. 92 н., грађарски 137 ф. 92 н., плехоковачки 344 ф. 80 н, столарски, браварски и бојаџијски 760 фор. Минуендо лицитација предузеће се 22. јуна о. г. по нашем календару. Ближа условија у председништва.

Чуруг, 25. маја 1886.

Стеван Јанковић, перовођа. 2—3 **ђока Петровчанин,** председник.

НА КЛИСИ

код Н. Сада из слободне руке продаје се салаш од 12 ланаца новосадски ораће земље, виноград са лепим насадом 16 мотика, кућом лепом, шталом и шупом, све под црепом, особитим бунарем, лепом чајиром, и све у огради Ближа извешћа у администрацији „Заставе.“ 1—3

ШКОЛА ЗА ГЛУВО-НЕМЕ.

Како сам разабрао да и у нашим крајевима има глуво-неме деце, то ћу месеца октобра о. г по дозволи власти, отворити школу за глуво-неме по најновијој немачкој системи, т. ј. **где ће такова деца научити гласно српски говорити, читати, писати и т. д.**

Школа обухвата два курза, од који сваки траје четир године. Први даје опште, најнужније образовање и одговара основној школи; а други пружа опширније знање и одговара грађанској школи.

Како је то код нас ново, те се до сад мораше нема деца у страним заводима на туђем језику образовати, то се надам да ће ме родитељи такове деце а и остали српски родољуби у остварењу мога подузећа свесрдно подпомоћи! Сви просвећени народи имају већ такови завода, па будимо ми Срби први од Југославена!

У напред изричем моју и толики невини несретника захвалност, оним, који се за ову човечанску ствар заузели буду.

Ближа извешћа даје

Радивој Поповић.
4—10 учитељ наставе за глуво-неме.
Адреса: Wien IV., Fleischmanngasse 7. Thür 4.

МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНЕ РОБЕ ТРГОВИНА
НИКОЛЕ КРЕСТИЋА И СИНА
У БЕЛОЈ ЦРКВИ

потребује два способна вешта продавца и вредна млађа помоћника. Првенство имају који осим српски, добро немачки и мађарски говоре. 3 3

ВИНОГРАД.

Један леп виноград са кућом, који лежи близу каменичког парка и близу обале дунавске а згодан је са свог лепог положаја да се у њему лепо проведе, продаје се из слободне руке. Ближа извешћа даје свакоме администрација „Заставе.“ 1—3

КУЋУ

моју у Долови под бр. 711., заједно са економним зградама и 14⁸³⁰/ ланаца ораће земље продајем из слободне руке под врло повољним условима. Ближа извешћа даје подписани.

Александер Шарунац,
2—3 ц. к. капетан у миру у Долови.

ОПРОБАНА И ПРИПОЗНАТА
ПОМАДА ЗА ЛИЦЕ
КАТАРИНЕ ФИШЕР

за освежавање и улепшавање коже, против пега, црвених флека, бубуљица и свију кожних прљавштина. Од те помаде кожа побели и постане нежнија и добија здрав, свеж изглед. Успех при употреби ове помаде је изванредан и у сваком случају сигуран.

Може се добити директно од
ГЂЕ КАТАРИНЕ ФИШЕР
(Budapest VII., királyi utcza Nr. 21. II. St. recht Th. 51.)
Цене: Велика тегла ф. 1.— мали 50 нов. и уз то припада и од мене начињен сапун по ком. 20 н. Пошиљке у наточ шаљем брзо на све стране.
1—6

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
КАЈЕ (Hydraulischer Kalk) И ПОРТЛАНДЦЕМЕНТА
има
Д. КОДА У НОВОМЕ САДУ
8—10

ТРГОВИНА СПЕЦЕРАЈА, РАЗНИХ БОЈА, ВИНА, ШЉИВОВИЦЕ, ТЕЈА, РУМА, ДЕЛИКАТЕСА И МИНЕРАЛНИХ ВОДА.
Ко хоће да купи у већој количини добија кају и цемент по знатно обаљеној цени.

ЗДРАВА ПИЈАЋА ВОДА
(БЕЗ БАКТЕРИЈА)

Ц. кр. искључиво привилегована фабрика справа за чишћење воде (Mikromembran-Filter-Fabrik) **Фридриха Брајера и Вајдена у Бечу** препоручује своје од Фр. Брајера пронађене справе за чишћење воде. Овим справама се добија **здрава пијаћа вода** без бактерија за кућевну употребу, као и за сва већа индустријска подузећа, која изискују чишћење ма које течности. Може се по потреби исчистити за један сат 5—20.000 литара.

ЗАСТУПНИК ГИФИНГЕР И СИБОЛД У НОВОМ САДУ

који прима наручбине и одговара на управљена му питања тицајући се ових справа.
3—3

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.